

ÅRSMELDING FOR NORM 2002

OVERVÅKING AV ANTIBIOTIKARESISTENS

Norsk overvåkingssystem for antibiotikaresistens hos mikrober (NORM) ble i 2002 utvidet til å omfatte samtlige av landets medisinsk mikrobiologiske laboratorier:

Referanselaboratorier: Bakteriologisk Avdeling, Nasjonalt Folkehelseinstitutt

”Laboratorier med regionansvar” Ullevål Universitetssykehus
Rikshospitalet Universitetsklinikk
Haukeland Universitetssykehus
St. Olavs Hospital, Trondheim
Universitetssykehuset Nord-Norge, Tromsø

”Laboratorier med fylkesansvar” Aker Universitetssykehus
Akershus Universitetssykehus, Lørenskog
Sykehuset Østfold, Fredrikstad
Oppland Sentralsykehus, Lillehammer
Hedmark Sentralsykehus, Elverum
Radiumhospitalet, Oslo
Bærum Sykehus
Sykehuset Buskerud, Drammen
Sykehuset i Vestfold, Tønsberg
Telelab A/S, Skien
Vest-Agder Sykehus, Kristiansand
Sentralsykehuset i Rogaland, Stavanger
Fylkessjukehuset i Haugesund, Haugesund
Sentralsjukehuset i Sogn og Fjordane, Førde
Molde sjukehus
Ålesund sjukehus
Innherred Sykehus, Levanger
Sykehuset Namsos
Nordlandssykehuset, Bodø

Andre Laboratorium for Klinisk Mikrobiologi, Oslo

Følgende overvåkingsopplegg ble gjennomført i 2002:

Luftvegsprøver	<i>Streptococcus pyogenes</i>
Sårprøver	<i>Streptococcus pyogenes</i>
Urin	<i>Escherichia coli</i>
Faeces	<i>Salmonella</i> spp. <i>Shigella</i> spp. <i>Yersinia enterocolitica</i> <i>Campylobacter</i> spp.
Blodkulturer	<i>Streptococcus pneumoniae</i> <i>Staphylococcus aureus</i> <i>Escherichia coli</i> <i>Klebsiella</i> spp. <i>Enterococcus</i> spp.

Det har vært et stort engasjement lokalt. Enkelte av laboratoriene har ikke klart å fylle ”kvotene”, men alle rapporterer om bratt læringskurve, økt fokus på kvalitetssikring og forbedrede rutiner i laboratoriet!

UTADRETTET VIRKSOMHET

NORM publiserte i 2002 sin andre rapport om forbruk av antimikrobielle midler og forekomst av resistens i Norge (NORM/NORM-VET 2001). Rapporten ble laget i samarbeid med NORM-VET og fagpersoner fra en rekke andre institusjoner. Rapporten er blitt distribuert til alle mikrobiologiske laboratorier i Norge, alle medlemmer i foreningene for infeksjonsmedisin og mikrobiologi, alle smittevernansvarlige leger i norske kommuner, fylkeslegene, forvaltningen, samt fagpersoner i inn- og utland. NORM-VET har likeledes utsendt rapporten til aktuelle mottagere innen dyrehelse og matproduksjon i norsk landbruk. Det har vært så stor etterspørsel at ytterligere 500 eksemplarer av rapporten ble trykket opp. Totalt 2470 eksemplarer har blitt trykket.

NORM-dagen ble arrangert 15. november med bred deltagelse fra det mikrobiologiske miljøet. Også denne gang var det svært få klinikere tilstede. Dette til tross for at avdelingsoverlege Oddbjørn Brubakk fra Infeksjonsavdelingen, Ullevål sykehus holdt innlegg om nytten av NORM-data i infeksjonsmedisinsk praksis. Programmet før lunsj la hovedvekt på brukererfaringer så langt med gode innlegg fra flere bioingeniører, samt en bred diskusjon om overvåkingsopplegget for 2003. Foreløpige resultater fra 2002 ble også presentert. Etter lunsj holdt Gunnar Kahlmeter, leder av EUCAST (European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing), et glimrende innlegg om mikrobiologisk resistensovervåking og valg av brytningspunkter.

Representanter for NORM har i 2002 deltatt / presentert materiale på følgende nasjonale og internasjonale møter:

- Norsk forening for Infeksjonsmedisin og Mikrobiologi, Tromsø
- Norsk Forum for sykehushygiene, Drammen
- European Society for Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Milano, Italia
- European Symposium Bioterrorism, Stockholm, Sverige
- National Committee for Clinical Laboratory Standardisation. Tampa og Boston, USA
- European Antimicrobial Resistance Surveillance System (EARSS), Bath, UK
- Enterococci with acquired resistance to antibiotics in the Nordic Countries, Uppsala, Sverige
- Prevention of Infectious Diseases in The Baltics, Stockholm, Sverige
- Multiresistenta bakterier i Nordisk Sjukvård, Stockholm, Sverige
- 42nd Interscience conference on Antimicrobial Agents and Chemotherapy, San Diego, USA
- Harmonization of Breakpoints in Europe, Eucast, Amsterdam
- Etest Application Laboratory. To promote the Rational use of Antibiotics. Attribute to the Memory of Hans Ericsson. Stockholm
- Arbeidsgruppen for utredning av nasjonalt overvåkningssystem for HIV-resistens 2001-2002

I tillegg har NORM deltatt på mange lokale arrangementer i ulike deler av landet. Dessuten registrerer vi med glede at NORM-rapporten stadig oftere refereres i ulike sammenhenger!

ORGANISERINGEN AV NORM

Datainnsamlingen i NORM skal hjemles i Helseregisterloven, og det må derfor utarbeides egen forskrift for virksomheten. Arbeidet med forskriften er ikke avsluttet fra sentralt hold. NORM har siden opprettelsen vært organisert som et frivillig samarbeid mellom deltagerlaboratoriene under ledelse av NORM sekretariatet ved Mikrobiologisk Avdeling, UNN. Sekretariatet har i samarbeid med en referansegruppe planlagt aktivitetene i NORM og trukket opp retningslinjer for bruk av data. Referansegruppen har i oppbyggingsfasen av NORM vært sammensatt av representanter for de mikrobiologiske laboratorier på ulike nivåer, samt Norsk forening for medisinsk mikrobiologi.

F.o.m 2003 utvides referansegruppen, og en ønsker følgende representasjon: Norsk forening for Mikrobiologi, Norsk forening for Infeksjonsmedisin, Nasjonalt Folkehelseinstitutt, APLF, mikrobiolog fra "Sentralsykehus", mikrobiolog fra "Regionsykehus", samt en bioingeniør fra et av deltagerlaboratoriene. Ved å definere klare kjøreregler for NORM ønsker man å forebygge konflikter omkring rettigheter til informasjon og fremme forskning og annen bruk av data.

REFERANSEGRUPPEN FOR NORM

Det har vært avholdt tre referansegruppe-møter i 2002. Referansegruppen for NORM hadde følgende medlemmer i 2002:

- Asbjørn Digranes, Haukeland Sykehus
- Reidar Hjetland, Sentralsykehuset i Sogn og Fjordane
- Eirik Holten, Sentralsykehuset i Akershus
- E. Arne Høiby, Folkehelsa

SAMARBEID MED ANDRE ORGANISASJONER

NORM har i 2002 hatt et godt samarbeid med nærstående organisasjoner som Arbeidsgruppen for antibiotikaspørsmål (AFA), NORM-VET, Norsk forening for medisinsk mikrobiologi og Kompetansesenter for påvisning av antibiotikaresistens, UNN. Det er ønskelig med tettere samarbeid med de kliniske miljøene og dette vil forhåpentligvis bli enklere når slike grupper blir representert i referansegruppen for NORM. NORM har god kontakt med tilsvarende organisasjoner i de andre nordiske land. Departementet har tidligere gitt uttrykk for at Nasjonalt Folkehelseinstitutt og NORM sammen skal representere Norge i det Europeiske overvåkingssystemet for antibiotikaresistens (EARSS). EARSS-rapporten 2001 foreligger med manglende innrapportering av data fra Norge. Det er behov for et møte i regi av departementet for endelig å avklare disse spørsmål/mangler. NORM opprettet medlemskap i National Committee for Clinical Laboratory Standards (NCCLS) i 2002.

PROSJEKTER I NORM

Norske pasienter tilbys kirurgisk behandling i utlandet og dette organiseres via Rikstrygdeverket (RTV). Etter initiativ fra NORM og deler av det sykehushygieniske miljøet i Norge, ble det etablert "Prosjekt for overvåking av import av antibiotikaresistente bakterier hos norske pasienter etter kirurgisk behandling i utlandet". Dette prosjektet omfatter pasienter som blir behandlet i land utenom Norden med prøvetaking før utreise og etter hjemkomst. Målmikrobene er meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA), vankomycinresistente enterokokker (VRE) og multiresistente gramnegative stavbakterier. Prosjektet ledes fra NORM sentralt i Tromsø. De bakteriologiske prøver blir pt. analysert ved de mikrobiologiske laboratorier ved St. Olavs Hospital i Trondheim og Akershus universitetssykehus (AHUS). NORM representert ved undertegnede har presentert overvåkingsprosjektet på møter i Norsk forening for sykehushygiene og Årskonferansen i Mikrobiologi. RTV har dekket alle utgifter til planlegging og gjennomføring av prosjektet. Det vil bli lagt fram egen rapport når kirurgibroen til utlandet etterhvert trappes ned i løpet av vinteren 2003.

Overlege Pia Littauer, Mikrobiologisk avdeling UNN arbeider med resistensproblematikk knyttet til luftveispatogener. Hun har fått tilgang til de få (!) resistente bakterie-isolatene som er samlet inn etter at hennes forskningsprotokoll har vært lagt fram for og drøftet i Referansegruppen i NORM.

NORM er dessuten representert i referansegruppen til Kompetansesenter for påvisning av antibiotikaresistens (K-Res).

BUDSJETT OG REGNSKAP

NORM fikk overført 4 300 000 fra Sosial- og Helsedepartementet i 2002. Driften ble gjennomført i henhold til budsjett, se vedlagte regnskap. De viktigste utgiftene omfatter lønn (ca 1 350 000) og drift (ca 2 850 000), heri inkludert direkte overføringer (720 000) og forbruksmateriell til deltagerlaboratoriene (ca 1 400 000). Aktiviteten for 2003 er planlagt under forutsetning om økonomiske rammer tilsvarende 2002.

Tromsø 30. januar 2003

Dag S. Halvorsen